

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR****YUSUF ERGEN BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2022/518
Karar Tarihi : 4/12/2025

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Selahaddin MENTEŞ
İrfan FİDAN
Muhterem İNCE
Raportör : Duygu BAKAY
Başvurucu : Yusuf ERGEN
Vekili : Av. İsmail AKÇAOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, vazife malulü sayılmama işlemine karşı açılan davada usule yönelik imkânlar bakımından zayıf duruma düşürülme nedeniyle silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, 2000 yılında Deniz Kuvvetleri Komutanlığı emrinde şoför uzman çavuş olarak göreve başlamış; 15/1/2017 tarihinde Afganistan Türk Görev Kuvveti Komutanlığına geçici olarak görevlendirilmiştir. 11/3/2017 tarihinde nöbet sonrası yatağında istirahat ederken yataktan düşmesi sonucu acil servise götürülen başvurucu nörolojik muayene için Türkiye'ye gönderilmiş ve Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesine (GATA) sevk edilmiştir. GATA'da yapılan muayene neticesinde 22/3/2017 tarihli rapor ile senkop ve bayılma tanısı konularak başvurunun Afganistan'da görev yapmasında nörolojik açıdan sakınca olmadığı kanaatine varılmıştır.

3. Başvurucu, Afganistan'da görevine devam ederken 21/6/2017 tarihinde tekrar bayılma ve kasılma şikâyetiyle acil servise kaldırılmış; burada yapılan muayene sonucunda *epilepsi* tanısı konularak nöroloji uzmanının bulunmaması nedeniyle ileri tetkik ve tedavisi için Türkiye'ye sevk edilmiştir. GATA'da yapılan incelemelerde 7/7/2017 tarihli rapor ile başvurucuya "*Lokalize (fokal)(kısmi) semptomatik epilepsi ve epileptik sendromlar, kompleks kısmi nöbetlerle birlikte*" şeklinde tanı konulmuş ve "*B/12 F3 TSK'da Görev Yapamaz. Silah Taşıma ve Bulundurmasında Tıbben Sakınca Vardır.*" yönünde karar verilmiştir.

4. GATA'dan alınan rapor üzerine Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Kurulunca (İdare) yapılan incelemede 27/10/2017 tarihli karar ile başvurunun adi malul olduğuna karar verilmiş, malulen emekliye sevkî ile 15/10/2017 tarihinden itibaren de kendisine maluliyet aylığı bağlanmıştır. Başvurucu 18/1/2018 tarihli dilekçesi ile maluliyetin görevi esnasında ve görevinin sebep ve tesiriyle meydana geldiğini ileri sürerek vazife malullüğü aylığı bağlanması talebiyle İdareye başvurmuştur. Bunun üzerine İdarece başvurunun

vazife malullüğü yönünden durumunun incelenmesine esas teşkil edecek bilgi ve belgeler toplanmış; Vazife Malullüğü Tespit Kurulunca 16/5/2018 tarihinde verilen karar ile de rahatsızlığının görevin sebep ve tesiriyle meydana gelmediği gerekçesiyle başvurunun talebi reddedilmiştir.

5. Başvurucu, İdarenin cevabını beklemeden talebinin zımnen reddedildiği iddiası ile 11/5/2018 tarihinde Ankara 1. İdare Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde iptal davası açmıştır. Dava dilekçesinde; sağlam raporu alarak görevine başladığını, sözleşme yenileme dönemlerinde de sağlam raporlarıyla görevine devam ettiğini belirten başvuru, vazife malullüğü hususunda ispat yükünün kişide değil devlette olduğunu ileri sürmüş ve maddi haklarının geriye dönük olarak yasal faiziyle birlikte tarafına ödenmesini talep etmiştir. İdare ise cevap dilekçesinde dava konusu işlemin hukuka uygun olduğunu savunmuştur.

6. Mahkemece 7/12/2018 tarihli karar ile davanın kabulüne hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinde; başvurunun sağlam raporu almak suretiyle uzman erbaş olarak göreve başladığı, sözleşme yenileme dönemlerinde de sağlıklı olduğu yönünde raporlar alarak görevine devam ettiği, Afganistan'da geçici olarak görev yaptığı dönemde rahatsızlanması üzerine oluşan maluliyetin vazifesinin sebep ve tesiriyle meydana geldiğinin kabulü gerektiği belirtilmiştir.

7. İdarece gerekçeli karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulmuş ve dava dilekçesinde ileri sürülen hususlar tekrarlanmıştır. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) tarafından yapılan inceleme neticesinde 4/11/2021 tarihli karar ile istinaf talebinin kabulüne, gerekçeli kararın kaldırılmasına ve davanın reddine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinde, başvurucuda ortaya çıkan epilepsi rahatsızlığının askerlik vazifesinin neden ve etkisiyle meydana geldiğine ilişkin olarak dosyada hiçbir bilgi ve belgenin bulunmadığı, söz konusu rahatsızlığın bünyesel olduğu gözönüne alındığında başvurunun hastalığı ile görevi arasında somut bir illiyet bağı kurulmasının mümkün olmadığı belirtilmiş ve dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığına kanaat getirilmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 10/12/2021 tarihinde öğrenmiş; 5/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Komisyonca başvurunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilemez olduğuna, adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının ise esas ve kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmek üzere Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; Bölge İdare Mahkemesince ortaya konulan değerlendirmenin eksik incelemeye dayandığını, gerekli araştırma yapılmadan karar verildiğini iddia etmiştir. Göreve başlarken, görevinin devamı süresince ve hatta Afganistan'a gitmeden önce herhangi bir rahatsızlığının bulunmadığını belirten başvuru; bu kapsamda bölgesel faktörler ile sağlık raporları ve mesleki şartlar arasındaki illiyet bağına yönelik olarak hâkimin hukuki bilgisiyle bir kanaate varmasının mümkün olmadığını, dolayısıyla bilirkişi incelemesi yaptırılmadan davanın reddine karar verilmesinin gerekçeli karar hakkını, mülkiyet hakkını, eşitlik ilkesini ve sosyal güvenlik hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

11. Başvuru, silahların eşitliği ilkesi kapsamında incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca herkes iddia, savunma ve adil yargılanma hakkına sahiptir. Anayasa'nın anılan maddesinde adil yargılanma hakkından ayrı olarak iddia ve savunma hakkına birlikte yer verilmesi, taraflara iddia ve savunmalarını mahkeme önünde dile getirme fırsatı tanınması gerektiği anlamını da içermektedir (*Mehmet Fidan* [1. B.], B. No: 2014/14673, 20/9/2017, § 37).

14. Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir (*Yaşarın Aslan* [2. B.], B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32). Bu usul güvencesi uyumsuzluğun her iki tarafına da savunmasının temel dayanağı olan delilleri sunma imkânı tanımamasını kapsamaktadır (*Yüksel Hançer* [1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, § 18).

15. Başvuruya konu olayda başvurunun görevce başlarken ve görevinin devamı sırasında hiçbir rahatsızlığının olmadığı, *epilepsi* hastalığının Afganistan'da görevi sırasında meydana geldiği hususunda dava dosyası kapsamında herhangi bir tereddüt bulunmadığı görülmektedir. Uyuşmazlık, söz konusu rahatsızlığın ortaya çıkmasında başvurunun ifa ettiği görevin herhangi bir etkisinin bulunup bulunmadığı noktasında toplanmaktadır. Yargılama sürecine bakıldığında başvurunun GATA'da aynı yıl içinde farklı tarihlerde iki kere muayene olduğu, bu kapsamda ilk verilen raporda sadece bayılma tanısı konularak mesleğine Afganistan'da devam edebileceği belirtildiği hâlde yaklaşık beş ay sonra verilen ikinci raporda başvurucuya *epilepsi* tanısı konularak askerliğe elverişli olmadığı kararı verildiği görülmektedir. Öte yandan dava dosyasına yansıdığı kadarıyla söz konusu raporlarda ilgili rahatsızlığın sebepleri üzerine bir inceleme yapılmadığı, rahatsızlığın ortaya çıkmasında görevin ve görev yeri şartlarının tartışılmadığı anlaşılmaktadır. Yargılama sürecinde de mahkemelerce herhangi bir bilirkişi incelemesi yaptırılmadan mevcut rahatsızlığın bünyesel olduğu kanaati ile davanın reddedildiği görülmüştür.

16. Kural olarak Anayasa Mahkemesinin görevi, herhangi bir davada bilirkişi raporu veya uzman mütalaasının gerekli olup olmadığına karar vermek değildir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin tarafların öne sürdüğü ve esasa etkili olan iddiaların işin mahiyetinin gerektirdiği ölçüde incelenip incelenmediğini ve özellikle ispat külfeti konusunda taraflardan birinin diğerine nazaran dezavantajlı bir konuma düşürülüp düşürülmediğini denetleme görevi bulunmaktadır (*Ahmet Korkmaz* [2. B.], B. No: 2014/16232, 25/1/2018, § 29).

17. Somut olayda başvurunun temel iddiası daha önce herhangi bir rahatsızlığı bulunmadığı hâlde görevinin etkisi nedeniyle hastalandığıdır. Başvurunun ileri sürdüğü hastalığının görevi sebebiyle gerçekleştiği yönündeki iddia Bölge İdarc Mahkemesince 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu ile tanınan imkân kullanılarak sağlık kurumlarından tıbbi rapor alınması suretiyle açıklığa kavuşturulması gereken bir olgudur. Zira başvurunun mesleğini devam ettiremeyecek duruma gelmesinde görevinin etkisinin olup olmadığı hususu ancak uzman incelemesi ile tespit edilebilir.

18. Dolayısıyla tıbbi rapor olmadan başvurunun iddiasını ispatlamasının mümkün olmayacağı dikkate alındığında başvurunun iddiasını ispatlamada hayati öneme sahip olan bilirkişi raporu aldırma talebinin dikkate alınmadan dosyadaki mevcut raporlar çerçevesinde uyusmazlığın sonuçlandırılmasının başvurunun davalı İdareye nazaran zayıf bir konuma düşürülmesine yol açtığı ve bu durumun silahların eşitliği ilkesiyle çeliştiği sonucuna ulaşmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

20. Başvurucu ayrıca mülkiyet hakkı ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruda silahların eşitliği hakkının ihlal edildiği sonucuna varılması nedeniyle bu aşamada dile getirilen haklar yönünden ayrıca inceleme yapılmasına yer olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 500.000 TL maddi tazminat, 1.000.000 TL de manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri* (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

23. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyusmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirmek sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

24. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesine (E.2019/2670, K.2021/4478) iletilmek üzere Ankara 1. İdare Mahkemesine (E.2018/1098, K.2018/2760) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.